

POROČILA**Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU v letu 2011**

Ljubljana, Gosposka ulica 13, <http://giam.zrc-sazu.si>

Geografski inštitut Antona Melika Znanstvenoraziskovalnega centra Slovenske akademije znanosti in umetnosti je imel v letu 2011 dvaintrideset redno zaposlenih raziskovalcev in tri tehnične delavke ter več stalnih in občasnih pogodbenih sodelavcev, ki so sodelovali pri raziskovalnih projektih in nalogah. Inštitut vodi predstojnik dr. Drago Perko, njegova pomočnika pa sta dr. Mimi Urbanc in dr. Matija Zorn. Znanstveni svet inštituta sestavljajo akademika dr. Andrej Kranjc in dr. Dragica Turnšek ter dr. Matej Gabrovec, dr. Drago Kladnik, dr. Drago Perko, dr. Marjan Ravbar (predsednik) in dr. Maja Topole.

Inštitut ima 7 organizacijskih enot: Oddelek za fizično geografijo vodi dr. Matija Zorn, Oddelek za socialno geografijo dr. Marjan Ravbar, Oddelek za regionalno geografijo dr. Drago Perko, Oddelek za naravne nesreče dr. Blaž Komac, Oddelek za varstvo okolja dr. Aleš Smrekar, Oddelek za geografski informacijski sistem dr. Matej Gabrovec in Oddelek za tematsko kartografijo mag. Jerneja Fridl.

Na inštitutu delujeta tudi Zemljepisni muzej, ki ga vodi Primož Gašperič, in Zemljepisna knjižnica, ki jo vodi dr. Maja Topole.

Na inštitutu je sedež Komisije za standardizacijo zemljepisnih imen Vlade Republike Slovenije. Njen predsednik je dr. Milan Orožen Adamič, njena sekretarka pa dr. Maja Topole.

Leta 2011 je raziskovalno delo sodelavcev inštituta potekalo v okviru 1 raziskovalnega programa, 7 temeljnih in 3 uporabnih nacionalnih projektov ter 12 evropskih in 5 bilateralnih mednarodnih projektov. To so:

- šestletni raziskovalni program **Geografija Slovenije** (vodja dr. Marjan Ravbar),
- triletni temeljni raziskovalni projekt **Uporaba geografskega informacijskega sistema pri reliefni členitvi Slovenije** (vodja dr. Blaž Komac),
- triletni temeljni raziskovalni projekt **Geografija človeških virov Slovenije** (vodja dr. Marjan Ravbar),
- triletni temeljni raziskovalni projekt **Šolski učbeniki kot orodje za oblikovanje geografskih predstav o slovenskih pokrajinah** (vodja dr. Mimi Urbanc),
- triletni temeljni raziskovalni projekt **Kulturna demografija prve svetovne vojne** (vodja dr. Petra Svoltjšak),
- triletni temeljni raziskovalni projekt **Prostor slovenske literarne kulture: literarna zgodovina in prostorska analiza z geografskim informacijskim sistemom** (vodja dr. Marko Juvan),
- triletni doktorski temeljni raziskovalni projekt **Prometna raba tal: spreminjanje in vpliv na vsakodnevno življenje** (vodja dr. David Bole),
- triletni aplikativni raziskovalni projekt **Slovenski eksonimi: metodologija, standardizacija, GIS** (vodja dr. Drago Kladnik),
- triletni aplikativni raziskovalni projekt **Določanje naravnih pokrajinskih tipov Slovenije z geografskim informacijskim sistemom** (vodja dr. Drago Perko),
- triletni aplikativni raziskovalni projekt **Terasirane pokrajine v Sloveniji kot kulturna vrednota** (vodja dr. Drago Kladnik),
- triletni temeljni raziskovalni projekt **Povečanje učinkovitosti in aplikativnosti preučevanja naravnih nesreč s sodobnimi metodami** (vodja dr. Matija Zorn),
- triletni mednarodni raziskovalni projekt evropskega 7. okvirnega programa **CapHaz-Net – Social capacity building for natural hazards: towards a more resilient society** 'Izboljšanje razmerij med družbo in naravnimi nesrečami: prožnejši družbi naproti' (vodja dr. Blaž Komac),
- štiriletni mednarodni raziskovalni projekt evropskega 7. okvirnega programa **BIOMOT – Motivational strength of ecosystem services and alternative ways to express the value of biodiversity** 'Motivacijska moč ekosistemskih storitev in alternativni načini izražanja vrednosti biodiverzitete (vodja dr. Aleš Smrekar),

- triletni mednarodni raziskovalni projekt evropskega ozemeljskega sodelovanja (Območje Jugovzhodne Evrope) **SY_CULTour** – *Synergy of culture and tourism: utilisation of cultural potentials in less favoured rural regions* 'Sinergija kulture in turizma: uporaba kulturnih vrednot v manj razvitih ruralnih območjih' (vodja dr. David Bole),
 - triletni mednarodni raziskovalni projekt evropskega ozemeljskega sodelovanja (Območje Jugovzhodne Evrope) **CHERPLAN** – *Enhancement of cultural heritage through environmental planning and management* 'Krepitev kulturne dediščine z okoljskim načrtovanjem in upravljanjem' (vodja dr. Janez Nared),
 - triletni mednarodni raziskovalni projekt evropskega ozemeljskega sodelovanja (Območje Alp) **Clim-AlpTour** – *Climate change and its impact on tourism in the Alpine Space* 'Podnebne spremembe in njihov vpliv na turizem v Alpah' (vodja dr. Mimi Urbanc),
 - triletni mednarodni raziskovalni projekt evropskega ozemeljskega sodelovanja (Območje Alp) **CAPACITIES** – *Competitiveness actions and policies for Alpine cities* 'Dejavnosti in politike za spodbujanje konkurenčnosti alpskih mest' (vodja dr. Janez Nared),
 - triletni mednarodni raziskovalni projekt evropskega ozemeljskega sodelovanja (Območje Evrope) **Catch_MR** – *Cooperative approaches to transport challenges in metropolitan regions* 'Združeni pristopi za reševanje prometnih izzivov metropolitanskih območij' (vodja dr. Janez Nared),
 - triletni mednarodni raziskovalni projekt evropskega ozemeljskega sodelovanja (Območje Sredozemlja) **OTREMED** – *Tool for the territorial strategy of the MED Space* 'Orodje za strateško prostorsko načrtovanje v Sredozemlju' (vodja dr. Matija Zorn),
 - triletni mednarodni raziskovalni projekt evropskega ozemeljskega sodelovanja (Območje Sredozemlja) **2Bparks** – *Creative sustainable management, territorial compatible marketing and environmental education to be parks* 'Ustvarjalno trajnostno gospodarjenje, trženje po meri območja in okoljska vzgoja o parkih' (vodja dr. Aleš Smrekar),
 - triletni mednarodni raziskovalni projekt evropskega ozemeljskega sodelovanja (Območje Srednje Evrope) **UHI** – *Development and application of mitigation and adaptation strategies and measures for counteracting the global urban heat islands* 'Razvoj in uporaba ublažitvenih ter prilagoditvenih strategij in ukrepov za lajšanje globalnega vpliva mestnih toplotnih otokov' (vodji dr. Blaž Komac in Petra Rus),
 - štiriletni mednarodni raziskovalni projekt evropskega programa Life + **INCOME** – *Improved management of contaminated aquifers by integration of source tracking, monitoring tools and decision strategies* 'Učinkovito upravljanje onesnaženih vodonosnikov – povezava postopkov za odkrivanje in nadzor virov onesnaženja ter ukrepov za izboljšanje stanja' (vodja dr. Aleš Smrekar),
 - triletni mednarodni raziskovalni projekt evropskega ozemeljskega sodelovanja (čezmejno sodelovanje Slovenije in Avstrije) **NH-WF** – *Natural Hazards without Frontiers* 'Naravne nesreče brez meja' (vodja mag. Miha Pavšek),
 - dvoletni bilateralni slovensko-srbski raziskovalni projekt **Naravne nesreče kot dejavnik pokrajinskih sprememb in sprememb načrtovanja rabe prostora v Srbiji in Sloveniji** (vodja dr. Blaž Komac),
 - dvoletni bilateralni slovensko-ruski raziskovalni projekt **Geografsko zamišljanje nacionalne pokrajine: primerjalna analiza med Slovenijo in Rusijo** (vodja dr. Mimi Urbanc),
 - dvoletni bilateralni slovensko-norveški raziskovalni projekt **Razumevanje sprememb kulturnih pokrajin z vidika njihovega varovanja in usmerjanja razvoja** (vodja dr. Mimi Urbanc),
 - dvoletni bilateralni slovensko-bolgarski raziskovalni projekt **Opazovanje globalnih sprememb v visokih gorah na primeru območja jezer Rila v Bolgariji in Julijskih Alp v Sloveniji** (vodja dr. Matija Zorn),
 - dvoletni bilateralni slovensko-kitajski raziskovalni projekt **Razumevanje sprememb kulturnih pokrajin z vidika njihovega varovanja in usmerjanja razvoja** (vodja dr. Mimi Urbanc).
- Ostali projekti in naloge pa so:
- **Kras kot kazalnik manj ugodnih območij za kmetijstvo** (vodja dr. Drago Perko),
 - **Socioekonomska analiza in analiza rabe prostora na območju tujerodnih vrst** (vodja dr. Irena Rejec Brancelj),

- **Slovenski standard ISO 3166** (vodja dr. Drago Perko),
- **Zbirka mestnih načrtov in vodnikov revije National geographic Popotnik** (vodja dr. Drago Perko),
- **Spremljanje dela Komisije za standardizacijo zemljepisnih imen Vlade Republike Slovenije** (vodja dr. Drago Perko).

Inštitut je organiziral več simpozijev in drugih srečanj:

- **Naravne nesreče v Sloveniji** (simpozij, Ig, Idrija, 25. in 26. 3., soorganizatorji: Občina Idrija, Uprava Republike Slovenije za zaščito in reševanje, Urad za seizmologijo in geologijo Agencije Republike Slovenije za okolje, Rudnik živega srebra Idrija, d. o. o., Geološki zavod Slovenije, Slovenska akademija znanosti in umetnosti),
- **SY_CULTour Kick-off Meeting / Odskočni sestanek SY_CULToura** (uvodni sestanek mednarodnega projekta SY_CULTour, Ljubljana, 29. in 30. 3.),
- **UHI Kick-off Meeting / Odskočni sestanek UHI-ja** (uvodni sestanek mednarodnega projekta UHI, Modena, Bologna, 9. in 10. 6., soorganizator: Regionalna agencija za varstvo okolja dežele Emilije - Romanje, Italija),
- **UHI Stuttgart** (1. sestanek mednarodne znanstvene komisije in 2. sestanek upravnega odbora mednarodnega projekta UHI, Stuttgart, 19. in 20. 9., soorganizator: Mesto Stuttgart, Nemčija),
- **NH-WF Kick-off Meeting / Odskočni sestanek NH-WF-ja** (delavnica meddržavnega projekta NH-WF, Unterbergen/Podgora, Selenitzasattel/Zelenica, 18. in 19. 10., soorganizator: Zvezni urad za meteorologijo in geodinamiko, Avstrija).
- **Slovenski regionalni dnevi 2011** (simpozij, Lipica, 27. in 28. 10., soorganizatorji: Služba Vlade Republike Slovenije za lokalno samoupravo in regionalno politiko, Slovenski regionalni razvojni sklad, Občina Sežana),
- **SY_CULTour WP 3 Meeting / Sestanek delovnega paketa 3 SY_CULToura** (sestanek partnerjev mednarodnega projekta SY_CULTour, Ljubljana, 7. 12.).

Inštitut od leta 1952 izdaja znanstveno revijo *Acta geographica Slovenica/Geografski zbornik*, ki je od leta 2003 indeksirana na seznamu SCIE (*Science citation index expanded*) in izhaja enakovredno v angleškem in slovenskem jeziku tudi na medmrežju (<http://ags.zrc-sazu.si>), ter znanstveni knjižni zbirki **Geografija Slovenije** (od leta 1999) in **Georitem** (od leta 2007). V sodnih letih izdaja knjižno zbirko **GIS v Sloveniji** (od leta 1994), v lihih letih knjižno zbirko **Regionalni razvoj** (od leta 2007), vsako tretje leto pa knjižno zbirko **Naravne nesreče** (od leta 2010). Poleg rednih serijskih publikacij inštitut izdaja tudi občasne serijske in samostojne publikacije. Leta 2011 so izšle naslednje publikacije:

- Rožle Bratec Mrvar, Lukas Birsak, Jerneja Fridl, Drago Kladnik, Jurij Kunaver: **Kocenov srednješolski atlas kot didaktična prelomnica** (Geografija Slovenije 22, ur. Drago Perko, Drago Kladnik, Založba ZRC, Ljubljana, 136 strani),
- Mimi Urbanc: **Pokrajinske predstave o slovenski Istri** (Georitem 15, ur. Drago Kladnik, Drago Perko, Založba ZRC, Ljubljana, 136 strani),
- Aleš Smrekar, Bojan Erhartič, Mateja Šmid Hribar: **Krajinski park Tivoli, Rožnik in Šišenski hrib** (Georitem 16, ur. Drago Kladnik, Drago Perko, Založba ZRC, Ljubljana, 134 strani),
- Mateja Ferk, Uroš Stepišnik: **Geomorfološke značilnosti Rakovega Škocjana** (Georitem 17, ur. Drago Kladnik, Drago Perko, Založba ZRC, Ljubljana, 70 strani),
- Blaž Komac, Matija Zorn, Rok Ciglič: **Izobraževanje o naravnih nesrečah v Evropi** (Georitem 18, ur. Drago Kladnik, Drago Perko, Založba ZRC, Ljubljana, 110 strani),
- Janez Nared, Drago Perko, Nika Razpotnik Viskovič (ur.): **Razvoj zavarovanih območij v Sloveniji** (Regionalni razvoj 3, Založba ZRC, Ljubljana, 200 strani),
- Matija Zorn, Blaž Komac, Rok Ciglič, Miha Pavšek (ur.): **Neodgovorna odgovornost** (Naravne nesreče 2, Založba ZRC, Ljubljana, 149 strani),
- Matija Zorn, Blaž Komac, Rok Ciglič, Miha Pavšek (ur.): **Neodgovorna odgovornost** (Naravne nesreče 2, Založba ZRC, Ljubljana, 1 optični disk),

BOJAN ERHARTIC

Slika 1: Med ogledovanjem reke Ljubljanice kot mogoče učne poti.

MIHA PAVSEK

Slika 2: Pogled na Ljubljansko barje s Svete Ane 11. 5. 2011.

Slika 3: Merjenje z geodetsko prizmo na zgornjem robu Skutinega ledenika 30. 9. 2011.

- Mimi Urbanc, Primož Pipan (ur.): **Auswirkungen des Klimawandels auf den Tourismus im Alpenraum** (Založba ZRC, Ljubljana, 125 strani),
- Mimi Urbanc, Primož Pipan (ur.): **Climate change and its impact on tourism in the Alpine space** (Založba ZRC, Ljubljana, 125 strani),
- Mimi Urbanc, Primož Pipan (ur.): **Il cambiamento climatico e i suoi impatti sul turismo nello spazio Alpino** (Založba ZRC, Ljubljana, 125 strani),
- Mimi Urbanc, Primož Pipan (ur.): **Le changement climatique et son impact sur le tourisme dans l'Espace Alpin** (Založba ZRC, Ljubljana, 125 strani),
- Mimi Urbanc, Primož Pipan (ur.): **Podnebne spremembe in njihov vpliv na turizem v Alpah** (Založba ZRC, Ljubljana, 125 strani),
- **Acta geographica Slovenica / Geografski zbornik 51-1** (ur. Blaž Komac, Založba ZRC, Ljubljana, 226 strani),
- **Acta geographica Slovenica / Geografski zbornik 51-2** (ur. Blaž Komac, Založba ZRC, Ljubljana, 208 strani).

Leta 2011 so inštitutski raziskovalci objavili 10 znanstvenih monografij, 37 poglavij v monografijah in 58 člankov, imeli 119 predavanj in opravili 99 študijskih obiskov v tujino, inštitut pa je v okviru mednarodnih projektov in drugih dejavnosti sodeloval z več kot 130 tujimi ustanovami.

Raziskovalci inštituta so bili dejavni tudi kot uredniki in člani uredniških odborov številnih knjig in revij, v različnih komisijah državnih organov, pri Gibanju znanost mladini, kot mentorji podiplomskih mladih raziskovalcev, srednješolcev in osnovnošolcev, v Zvezi geografskih društev Slovenije in Ljubljanskem geografskem društvu ter drugod.

Drago Perko

Novi magistri in doktorji znanosti s področja geografije na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani

Teja Vrečar:

Divja odlagališča odpadkov v občini Domžale v luči njihove sanacije
Illegal dumps in the municipality of Domžale in order of their remediation

Magistrsko delo: Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta,
 Oddelek za geografijo, 2011, 103 strani

Mentor: dr. Metka Špes

Zagovor: 13. 1. 2012

Naslov: Brilejeva 16, 1000 Ljubljana, Slovenija

E-pošta: teja.vrecar@gmail.com

Izvleček: Divja odlagališča so kljub vedno večjemu zavedanju prebivalstva o pomenu zdravega okolja, pomembnosti sonaravnega razvoja in s tem povezanega učinkovitega ravnanja z odpadki še vedno stalnica v slovenskem prostoru. Magistrsko delo se osredotoča na divja odlagališča v občini Domžale. Preučeni so razlogi za njihovo nastajanje v povezavi z uveljavljenim sistemom ravnanja z odpadki v občini. Na podlagi opravljenega popisa divjih odlagališč je bila oblikovana metoda vrednotenja okoljskih kazalnikov (štirje kazalniki, povezani z varstvom voda in zavarovanimi območji) in kazalnikov stanja (osem kazalnikov, povezanih z lastnostmi divjega odlagališča, potencialnimi sprožilci človekovega vedenja in zahtevnostjo sanacije) divjega odlagališča. Z vrednotenjem divjih odlagališč z zastavljeno metodo je bil dosežen cilj magistrske naloge: vzpostavitev prednostnega seznama sanacije divjih odlagališč v občini. Podana je tudi ocena same metode, ki se je izkazala za zanesljivo in je primerna kot (občinsko) orodje pri načrtovanju odstranjevanja divjih odlagališč.

Ključne besede: divja odlagališča, popis, vrednotenje, sanacija.

Ludvik Mihelič:

Problematika medpredmetnega povezovanja geografije in zgodovine v gimnazijskih učnih načrtih

Question of multidisciplinary integration of geography and history in high school curricula

Magistrsko delo: Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta,
 Oddelek za geografijo, 2011, 214 strani

Mentor: dr. Tatjana Resnik Planinc

Zagovor: 23. 1. 2012

Naslov: Strmca 1, 1317 Sodražica, Slovenija

E-pošta: ludvik.mihelic@guest.arnes.si

Izvleček: Svet postaja vse bolj povezan, zato zahteva reševanje njegovih problemov celostno znanje. Medpredmetno povezovanje je eden izmed didaktičnih pristopov za doseganje celostnega, trajnejšega in uporabnega znanja. Geografijo in zgodovino povezuje skupna prostorsko-časovna dimenzija. Oba predmeta razvijata večšino kartografske pismenosti.

Namen magistrskega dela je preučiti povezanost geografije in zgodovine v gimnazijskih učnih načrtih in šolski praksi. Analiza je zajela učna načrta za geografijo in zgodovino iz 1998 in 2008. Anketirali smo

gimnazijske učitelje geografije in dijake. Ugotovitve so dopolnili intervjuji z učitelji in pedagoškimi sodelavci. V obeh učnih načrtih iz leta 2008 so medpredmetne povezave jasno opredeljene, saj so vpete v obravnavo širših tem. Povezovanje je predvideno na ravni vsebin, konceptov, veščin, dejavnosti in vrednot. Učna načrta za geografijo nakazujeta več povezav z zgodovino kot obratno.

Nadalje smo ugotavljali vpliv delovne dobe in smeri izobrazbe učiteljev na povezovanje med predmetoma. Smer študija učiteljev vpliva na pogostost povezovanja med geografijo in zgodovino. Tri četrtine učiteljev, ki so študirali geografijo in zgodovino, navajajo za povezovanje na prvem mestu zgodovino. Med delovno dobo in usposobljenostjo učiteljev za medpredmetno povezovanje ni povezave. Delovna doba učiteljev pa vpliva na pogostejše povezovanje pri samem pouku. Pri dijakih nas je zanimalo, ali ocena iz geografije in letnik vplivata na mnenje o medpredmetnem povezovanju. Ocena iz geografije ne vpliva na to, koliko pobud izražajo dijaki pri geografiji glede povezovanja z zgodovino. Več takšnih pobud izražajo dijaki višjih letnikov, ki obenem bolj prepoznavajo opozorila učiteljev o povezavi znanja obeh predmetov.

Ključne besede: medpredmetno povezovanje, pouk, geografija, zgodovina, učni načrti, posodobitve gimnazije.

Lea Nemec:
Geografske pojmovne mreže
Geography concept maps

Magistrsko delo: Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za geografijo, 2011, 204 strani

Mentor: dr. Tatjana Resnik Planinc

Zagovor: 26. 1. 2012

Naslov: Lokavec 48/B, 5270 Ajdovščina, Slovenija

E-pošta: leanemec@gmail.com

Izvleček: V slovenskem prostoru so med grafičnimi ponazoritvami informacij najbolj znani miselni vzorci, medtem ko so pojmovne mreže novost. V magistrskem delu so tako prvič predstavljena teoretična izhodišča, na katerih temeljijo pojmovne mreže ter primeri pojmovnih mrež.

Rezultati poskusa didaktičnega eksperimenta, izvedenega v osnovnih šolah, so nam podali informacijo o tem, kako delo s pojmovnimi mrežami vpliva na njihove strukturne spremembe, ki smo jih vrednotili preko kvalitativne in kvantitativne analize. Učence smo razdelili na skupine, katerih delo s pojmovnimi mrežami je opredeljeval različen izbor učil in učnih pripomočkov ter s tem (ne)posredno povezan izbor učnih metod in oblik – torej učni pristop.

Analize so dokazale, da učni pristop, ki ga pogojuje izbor učbenika kot učila, omogoča doseganje največjih sprememb pri tipu strukture pojmovne mreže ter s tem posledično tudi boljše učenje z razumevanjem. Ugotovili smo, da kombinacija frontalne učne oblike in učnih metod (razlaga, razgovor, delo s slikovnim materialom, delo s tekstom) spodbuja uporabo večjega števila pojmov v pojmovnih mrežah in doseganje najvišjih stopenj pri večini kvalitativnih in kvantitativnih strukturnih sprememb v pojmovnih mrežah, medtem ko so rezultati mrež, ki jih opredeljuje izbor učnega programa kot učila in individualne učne oblike, najslabši. Zato nas ne preseneča, da so učenci te skupine, tudi v anketi, izrazili najmanjšo stopnjo motiviranosti in aktivnosti pri delu s pojmovnimi mrežami.

Ključne besede: didaktika geografije, pouk geografije, pojmovne mreže, učne tehnike, učna orodja, učne strategije, tehnike ocenjevanja, didaktična načela, učne priprave, didaktični eksperiment.

Peter Frantar:**Geoinformacijska zasnova preučevanja virov obremenjevanja porečij**
Geoinformation design of driving forces research in watersheds*Doktorska disertacija:* Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za geografijo, 2011, 278 strani*Mentor:* dr. Marko Krevs*Somentor:* dr. Irena Rejec Brancelj*Zagovor:* 13. 12. 2011*Naslov:* Agencija Republike Slovenije za okolje, Vojkova 1b, 1000 Ljubljana, Slovenija*E-pošta:* peter.frantar@gov.si

Izvleček: Poznavanje virov obremenjevanja voda je osnova za trajnostno upravljanje z vodami. Raziskavo smo izvedli po porečjih v Sloveniji, ves postopek pa je potekal s pomočjo geografskih informacijskih sistemov. Po metodologiji na podlagi petdelnega okvira (viri obremenjevanja oz. gonilne sile – obremenitve – stanje – vplivi in odzivi; angleško DPSIR) in po integralnem geografskem modelu preučevanja okolja so viri obremenjevanja osnovni del celovitih raziskav vpliva družbe na vode. Na podlagi teoretično opredeljenih virov obremenjevanja voda ter uporabe koncepta francoskega modela NOPOLU, smo s pomočjo geoinformacijske tehnologije izdelali *Slovenski model preučevanja virov obremenjevanja porečij – SIVOP*. V njem smo obravnavali glavne razpršene vire obremenjevanja, pomembne linijske in točkovne vire obremenjevanja pa smo z geografskimi informacijskimi sistemi (GIS) analizirali preko dopolnilnih kazalcev. Zaradi posebnosti vpliva krasa na vode smo izvedli še analizo dveh dodatnih kazalcev občutljivosti vodnega okolja in sicer z vidika kamninske osnove in razvitosti rečne mreže. S podporo geoinformacijske tehnologije in modelom smo izdelali pregled stanja virov obremenjevanja, opredelili območja porečij z največjimi in najmanjšimi intenzitetami virov obremenjevanja, naredili analizo vpliva podnebnih sprememb nanje in primerjavo s francoskim modelom. V geografskih informacijskih sistemih smo analizo opravili po hidrografskega območjih, rezultate pa sintezno prikazali po porečjih. Na osnovi rezultatov virov obremenjevanja po porečjih, smo predlagali okvirne ukrepe za trajnostno upravljanje z vodami danes in v prihodnje, v sklepnem delu pa smo podali še odprta vprašanja o uporabnosti metodologije in geoinformacijske tehnologije.

Ključne besede: porečje, hidrografska območje, geoinformacijska tehnologija, geografski informacijski sistem, varstvo okolja, trajnostni razvoj, Slovenija.

Boštjan Rogelj:**Političnogeografska analiza volilnega sistema volitev v Državni zbor Republike Slovenije*****Political geographical analysis of electoral system for elections to National Assembly of the Republic of Slovenia****Doktorska disertacija:* Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za geografijo, 2011, 176 strani*Mentor:* dr. Jernej Zupančič*Zagovor:* 20. 12. 2011*Naslov:* Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za geografijo, Aškerčeva cesta 2, 1000 Ljubljana, Slovenija*E-pošta:* bostjan.rogelj@ff.uni-lj.si

Izvleček: V središču zanimanja političnogeografskih raziskav volilnih sistemov je vpliv volilnih enot oziroma prostorskih elementov volilnega sistema na proces pretvorbe glasov volivcev v predstavnikiške mandate. V doktorski disertaciji smo na primeru volilnega sistema volitev v Državni zbor želeli proučiti, kako specifična ureditev volilnih enot vpliva na izpolnjevanje ključnih vrednot volilnega sistema.

Prvi del doktorske disertacije je namenjen predstavitvi teoretsko-metodoloških izhodišč uporabljenega pristopa in razrešitvi nekaterih dilem, ki nastajajo pri njegovi uporabi. Empirični del disertacije je razdeljen na tri dele. V prvem sta analizirani obe volilni reformi, v katerih so bile določene ključne vrednote državnoborskega volilnega sistema. V drugem so predstavljeni dejavniki, ki so vplivali na oblikovanje in končno ureditev prostorskih elementov volilnega sistema. Osrednji del disertacije je namenjen analizi vpliva prostorskih elementov volilnega sistema na izpolnjevanje njegovih ključnih vrednot. V analizi, ki je zasnovana na rezultatih državnoborskih volitev v letih 2000, 2004 in 2008, smo preverili, kako in v kolikšni meri so proporcionalnost, personifikacija in geografska reprezentativnost volilnega sistema odvisne od obstoja nacionalne ravni delitve mandatov, obstoja volilnih enot, velikosti in geografije volilnih enot, obstoja volilnih okrajev in geografije volilnih okrajev.

Opravljen analiza je potrdila tezo, da obravnavani prostorski elementi državnoborskega volilnega sistema na različne načine vplivajo na izpolnjevanje ključnih vrednot, pri čemer vsi trije prostorski elementi ne vplivajo na vse tri vrednote v enaki meri. V zaključku so podani nekateri predlogi preoblikovanja obstoječe ureditve prostorskih elementov.

Ključne besede: politična geografija, volilna geografija, volitve, volilni sistem, volilne enote, volilni okraji, Državni zbor, Slovenija.

Milena Petauer:

Vloga prsti pri ozaveščanju javnosti na primeru Savinjske statistične regije

The role of soils in raising public awareness on the example of the Savinjska statistical region

Doktorska disertacija: Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za geografijo, 2011, 278 strani

Mentor: dr. Blaž Repe

Zagovor: 30. 3. 2012

Naslov: Gasparijeva ulica 15, 1000 Ljubljana, Slovenija

E-pošta: petauer.milena1@gmail.com

Izvleček: V doktorski disertaciji smo se posvetili vprašanju, kako lahko s pedogeografskim znanjem pripomoremo k povečanju vloge prsti pri ozaveščanju javnosti za trajnostni razvoj. Zaradi tega smo preučili izhodiščno stanje prsti v Savinjski statistični regiji, kar pomeni, da smo analizirali in vrednotili ugotovitve med rabo tal v primerjalnem obdobju med leti 2000 in 2008, ugotovili in vrednotili prostorsko povezanost med razprostranjenostjo prsti in rabo tal ter analizirali stanje prsti z vidika obremenjevanja v Savinjski statistični regiji. Pregledali smo zakonske podlage z vidika varovanja prsti v Sloveniji in Evropski Uniji ter zastopano vlogo prsti v razvojnih programih občin Savinjske statistične regije in s tem ugotovili učinkovitost zakonodajnih podlag na primeru občin Savinjske statistične regije. Na ta način smo dobili celostni vidik stanja prsti v regiji, ki je osnova za informiranje širše javnosti. Pripravili smo tudi pregled načinov ali ukrepov, kot primere dobre prakse, ki vključujejo vlogo prsti pri ozaveščanju javnosti po svetu in pri nas. Kot pomembno obliko ozaveščanja o prsti smo načrtovali pedogeografsko učno pot – *Grajska učna pot o prsteh* v Savinjski statistični regiji. Z njo poudarjamo vzgojno-izobraževalne potencialne, kjer učeči prenašajo svoja vedenja, vrednote, spretnosti in sposobnosti naprej na

starše in tudi na ostale interesne skupine. Tako lahko *Grajska učna pot o prsteh* realno pripomore k ozaveščanju široke javnosti.

Ključne besede: prst, ozaveščanje javnosti, pedogeografska učna pot, raba tal, degradacija prsti, varovanje prsti, Savinjska statistična regija.

Janja Turk